

novosadjanke

Judita Horović (1787-1857), samostalna trgovkinja prehrambenom robom, prva je preduzetnica na ovom prostoru. Njeno se ime, kao jedino žensko, nalazi u popisu glavešina novosadskih jevrejskih porodica iz 1844. godine. Ona je i prva žena koja je podnela zahtev za osnivanje ženske organizacije u Novom Sadu (1848).

Milica Stojadinović Srpkinja (1828-1878), pesnikinja i folkloristkinja predvodnica "ukletih pesnika" među prvima je pisala o potrebi ozbiljnijeg obrazovanja devojaka. Napisala je "Dnevnik u Fruškoj gori 1854" i zbirku pesama, prevodila Balzaka, Getea i Frankla. Njena poezija predstavlja vezu sa evropskim sentimentalizmom 19. veka.

Savka Subotić (1834-1918) je posle predavanja "Žena na istoku i zapadu", održanom u Naučnom klubu u Beču 1911, postala najslavnija žena sa ovog prostora. Osmislila je i realizovala sopstveni program ekonomskog osnaživanja seoskih žena kroz "podizanje domaće industrije". Bila je osnivačica i počasna članica mnogih ženskih organizacija. Saradnjivala je sa Käte Schrimaher i nekim ruskim i češkim feministkinjama.

Draga Dejanović (1840-1871) je ponudila prvu zaokruženu teoriju feminizma kod nas, istina pod uticajem nacionalnih ideja. Svoje stavove je izložila na javnim predavanjima: "Dve tri reči Srpkinjama", "Srpskim majkama" i u tekstu "Emancipacija Srpkinja", objavljenom 1870. Feminizam za nju nije bio samo teorija već i izabrani životni put. Novi tip moderne, ekonomski samostalne žene je time bio promovisan.

Katarina Milovuk (1844-1913), je bila upravnica Više ženske škole u Beogradu (1863-1893). Ona u nastavu uvodi pedagogiju i metodiku (za te predmete piše udžbenike), ruski, francuski i nemački jezik. Njenom zaslugom u Beogradu je osnovano Žensko društvo (1875), potom Ženska radionica sa "Pazarom", list "Domaćica", humanitarno društvo "Sv. Jelena" i na kraju Ženski savez.

Františka Jozefína Jarošiová (1851-1877), prva slovačka pesnikinja u Vojvodini ostaće zabeležena i po zalaganjima za sadržajnije obrazovanje ženske dece i za masovnije istupanje žena u javnosti. Jaroslava je pisala pesme i angažovane članke na tragu ideje o potrebi kulturnog i socijalnog razvoja Slovačka.

Ninković Milica (1854-1881) i **Anka** (1855-1923) se mogu smatrati našim prvim politički obrazovanim feministkinjama, a prve su među njima po aktivnom uključenju u političku borbu. Feminizam sestara Ninković razvio se u okviru socijalističkog pokreta. Bile su saradnice svih socijalističkih listova, bavile su se prevodilaštvom, naročito Milica koja je prevela "Srbiju na istoku" Svetozara Markovića na ruski.

Nemessányi Adél (1857-1933) je prva žena na mestu direktorke više škole za devojke u Novom Sadu. Godine 1884. postavljena je za direktorku Novosadske devojačke građanske škole sa nastavom na mađarskom jeziku. Ona je i prva žena koja je osnovala (1891) i rukovodila udruženjem "Maria Dorottya", sa ciljem unapređenja ženskog obrazovanja i strukovnog organizovanja nastavnica.

Milica Tomić (1859-1944), književnica, novinarka i političarka jedna je od najznačajnijih ličnosti naše feminističke baštine. U periodu od 1911. do 1914. i 1918-1921. izdavala je i uređivala "Ženu", list koji je otvoreno zagovarao politička prava i za žene. Ona je jedna od sedam Vojvodjanki izabranih za poslanike Velike narodne skupštine 1918, kada su pravo glasa za kratko dobile i žene.

Zorka Janković (1870 posle 1926), književnica i osnivačica Saveza (zadruga) Srpkinja Vojvodine i Hrvatske napisala je prvi sadržajni tekst o feminizmu na srpskom jeziku "Žensko pitanje" (1911). Knjiga se bavi položajem žena od antičkih vremena do 20. veka i prati istorijat feminističkih pokreta u mnogim evropskim zemljama. U knjizi "Problem saveza" (1926) Zorka se bavila problemima umrežavanjima ženskih grupa i pokreta.

Jelica Bernadžikovski Belović (1870-1946) pedagoškinja, književnica i etnološkinja biće zapamćena i po tome što je prva koja je kod nas u "Srpkinji" (knjizi važnoj za istorijat ženskog pokreta), koju je osmislila 1913, pisala o "ženskom pismu". Početkom 20. veka ona je u Sarajevu kratko uređivala "Frauenvelt", list namenjen ženama a tokom 1917. u istom gradu list "Naprednu snagu".

Eržika Mičátková (1872 1951), književnica i aktivistkinja ženskog pokreta bila je značajna predstavica slovačkog i vojvodjanskog kulturnog kruga. Kao predsednica Centralnog saveza čehoslovačkih žena u Kraljevini (SHS) Jugoslaviji, učinila je vidljivim probleme Slovačkinja.

Vladislava Beba Polit (1886 posle 1940) je među prvim Srpkinjama promovisana za doktora filozofije na univerzitetu u Pešti. Savremenice su je smatrale feministkinjom što je početkom 20. veka bila izuzetna retkost. Njen tekst "O feminizmu", objavljen pred Prvi svetski rat, jedan je od temeljnih u okviru korpusa feminističkih tekstova objavljenih na srpskom jeziku. Ona je među prvima uočila problem "zapostavljenog položaja žena kod Slovena".

1757. Marta (Neškova) Jorgović je kao prva Srpkinja završila srednju školu.

1814. Eustahija Arsić je objavila "Materinske savete mladeži obojeg pola".

1826. U Novom Sadu radi "devičeska škola pod gradskim patronatom".

1847. Matija Ban pokreće časopis "Ženski vospitatelj".

1848. Judita Horović podnosi molbu za osnivanje prve novosadske ženske organizacije.

1867. Osnovana prva ženska organizacija u Novom Sadu na čelu sa Marijom Tomeković.

1869. Sofija Pasković osniva novosadski ženski omladinski odbor.

1870. Draga Dejanović je objavila "Emancipaciju Srpkinja".

1874. Otvorena novosadska Srpska viša devojačka škola.

1875. U gradu je radilo Neusatzer Frauenverein.

1875. Františka Josefína Jarošiová se u svojim člancima zalagala za sadržajno obrazovanje Slovačkinja.

1876. Osnovano Novosadsko izraelitsko dobrotvorno društvo.

1876. Osnovana Novosadska devojačka građanska škola sa nastavom na mađarskom jeziku

1879. rođena je Kornelija Rakić, prva žena-lekar koja je radila u Novom Sadu početkom 20. veka..

1880. Osnovana Dobrotvorna zadruga Srpkinja Novosadkinja.

1884. Nemessányi Adél postavljena za direktorku Novosadske devojačke građanske škole.

1886. Dobrotvorna zadruga Srpkinja Novosadkinja počela da izdaje časopis "Ženski svet"

1891. Nemessányi Adél osniva udruženje Maria Dorottya sa ciljem da strukovno poveže nastavnice ženskih škola, organizuje programe obrazovanja za žene i devojke.

1895. Katarina Milovuk tražila od kralja Aleksandra da je upiše u birački spisak.

1903. Osnovano Novosadsko evangelističko dobrotvorno društvo "Tabitha".

1910. Milica Tomić je osnovala žensku čitaonicu "Posestrimu".

1911. Milica Tomić pokreće časopis "Žena".

1911. Savka Subotić je u bečkom Naučnom klubu održala predavanje "Žena na istoku i zapadu".

1911. Zorka Janković izdaje knjigu "Žensko pitanje".

1913. Jelica Bernadžikovski-Belović uređuje knjigu "Srpkinja, njezin život i rad, njezin kulturni razvitak i njezina umetnost do danas".

1913. dr Vladislava Polit objavljuje članak "O feminizmu".

1918. Žene u delu Vojvodine su privremeno izborile pravo glasa - među poslanicama Velike narodne skupštine Banata, Bačke i Baranje je bilo i 7 žena.

1919. Osnovana Matica naprednih žena.

1919. Osnovan Narodni ženski savez Kraljevine SHS.

1921. Osnovano sindikalno Udruženje učiteljica i zabavilja.

1921. Osnovan Centralni savez čehoslovačkih žena u kraljevini SHS.

1921. Dobrotvorna zadruga Srpkinja Novosadkinja osnovala je žensku zanatsku školu.

1925. Jelena Kon je osnovala "Koru hleba i dečije obdanište".

1926. Objavljena je knjiga Zorka Janković "Problem saveza".

1927. Osnovano je žensko muzičko udruženje.

1928. Osnovana je ženska stranka.

Ženske studije i istraživanja "Mileva Marić Ajnštajn"